

باسمه تعالی

ردیف	سؤالات	نمره
سوالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی		
رشته ی: ادبیات و علوم انسانی		
ساعت شروع: ۳۰ : ۱۰ صبح		
مدت امتحان: ۹۰ دقیقه		
سال سوم آموزش متوسطه		
تاریخ امتحان: ۲۲ / ۱۰ / ۱۳۸۸		
دانش آموزان و دوتولیان آزاد سراسر کشور در دی ماه سال ۱۳۸۸		
اداره ی کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی		
http://aee.medu.ir		
ردیف	سؤالات	نمره
۱	کدام گروه از واژه های زیر، « هم وزن » هستند؟ الف (آهنین - کاهلی ب (جوانی - دماوند	۰/۲۵
۲	از میان شاعران گذشته، یک سراینده نام ببرید که برگزیده در عرصه ی « مسمط سرایی » است.	۰/۲۵
۳	شبهه ترین قالب شعر سنتی به شعر نیمایی، است که از قرن پدید آمده است.	۰/۵
۴	دو ویژگی قالب شعر زیر را بنویسید. سخن های ناخوش زمن دور دار مگوی آن چه هرگز نگفته ست کس بزرگان به آتش نیابند راه تو بر راه من بر، ستیزه مریز به بدها دل دیو رنجوردار به مردی مکن باد را در قفس ز دریا گذر نیست بی آشنا که من خود یکی مایه ام در ستیز	۰/۵
۵	با توجه به بیت « لبث در لطافت لاله ی سیراب را ماند الف (« طرفین تشبیه » را در « مصراع اول » مشخص کنید. ب (خصوصیت مشترکی که سبب پیوند واژه ی « دل » و ترکیب « چشمه ی سیماب » می شود، چیست؟ پ (در « مصراع دوم »، « ادات تشبیه » را بیابید.	۱
۶	شبی مهتابی را توصیف کنید و در توصیف خود، یک « تشبیه بلیغ اضافی » و یک « تشبیه بلیغ اسنادی » به کار ببرید.	۱
۷	چرا تشبیه به کار رفته در عبارت زیر « مرگب » نامیده می شود؟ « هر که علم خواند و عمل نکرد، بدان مانند که گاو راند و تخم نیفشاند ».	۰/۵
۸	در بیت زیر، یک « استعاره ی مصرّحه » بیابید و « مفهوم » آن را بنویسید. « ای گل خوش نسیم من، بلبل خویش را مسوز کز سر صدق می کند شب همه شب دعای تو »	۰/۵
۹	در هریک از بیت های زیر، یک « استعاره ی مکنیه » بیابید. تفاوت اساسی میان این دو استعاره ی مکنیه چیست؟ الف (گل بخندید و باغ شد پدرام ب (فردا که پیشگاه حقیقت شود پدید ای خوشا این جهان بدین هنگام شرمنده رهروی که عمل بر مجاز کرد	۱
۱۰	استعاره ی موجود در بیت زیر را به یک « تشبیه » تبدیل کنید. « سعدی حجاب نیست، تو آینه پاک دار زنگار خورده چون بنماید جمال دوست »	۰/۵
	« ادامه ی سؤالات در صفحه ی دوم »	

باسمه تعالی

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی		رشته ی: ادبیات و علوم انسانی		ساعت شروع: ۳۰ : ۱۰ صبح		مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	
سال سوم آموزش متوسطه				تاریخ امتحان: ۲۲ / ۱۰ / ۱۳۸۸			
دانش آموزان و دوطالبان آزاد سراسر کشور در دی ماه سال ۱۳۸۸				اداره ی کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی http://aee.medu.ir			
ردیف	سؤالات						نمره
۱۱	در هر یک از بیت های زیر، « مجاز » را بیابید و « نوع علاقه » ی آن را بنویسید. الف) دل عالمی بسوزی چو عذار برفروزی ب) دیدی که خون ناحق پروانه شمع را تو از این چه سود داری که نمی کنی مدارا چندان امان نداد که شب را به سر برد						۱
۱۲	در بیت زیر، « مجاز » را بیابید و « قرینه » ی آن را بنویسید. « نیندارم این کام حاصل کنی مبادا که جان در سر دل کنی »						۰/۵
۱۳	در هر یک از بیت های زیر، « کنایه » را مشخص کنید؛ سپس « مفهوم » هریک را بنویسید. الف) حافظ از باد خزان در چمن دهر مرنج ب) چو نامردم آواز مردم شنید فکر معقول بفرما گل بی خار کجاست؟ میان خطر جای بودن ندید						۱
۱۴	واژه ی « قلم » را در « معنای مجازی » به کار ببرید.						۰/۵
۱۵	در بیت زیر، تکرار کدام واچ، بیش از بقیه محسوس است؟ این تکرار سبب افزایش موسیقی درونی شعراست یا موسیقی معنوی؟ « نه من ز بی عملی در جهان ملولم و بس ملالت علما هم ز علم بی عمل است »						۰/۵
۱۶	در عبارت های زیر، « سجع » ها را بیابید و « نوع » آن ها را مشخص کنید. الف) به خانه ی پیرزنی رفتند که به امانت، موصوف و به سمت صلاح، موسوم بود. ب) الهی در دل های ما جز تخم محبت خود مکار و بر جان های ما جز الطاف خود منگار.						۱
۱۷	در بیت « زیانش توان ستایش نداشت / روانش گمان نیایش نداشت » آرایه ی « ترصیع » به کار رفته است یا « موازنه »؟ دلیل خود را بنویسید.						۱
۱۸	« نوع جناس » را در جمله ی « ای مهر تو در دل ها، وی مهر تو بر لب ها » با ذکر دلیل بنویسید.						۰/۵
۱۹	در هریک از بیت های زیر، « جناس » ها را بیابید و « نوع دقیق » هریک را بنویسید. الف) وقت است تا برگ سفر بر باره بندیم ب) خرم تن او که چون روانش دل بر عبور از سد خار و خاره بندیم از تن برود سخن روان است						۱/۵
۲۰	تفاوت معنایی واژه ی « دور » را در دو مصراع زیر بنویسید. « ای آسمان چو دور ندیماننش دیده ای در دور خویش، شکل مدور گرفته ای »						۰/۵
۲۱	واژه های مشخص شده در هریک از بیت های زیر، در پدید آمدن کدام « آرایه ی لفظی » مؤثر بوده است؟ الف) اگر تو فارغی از حال دوستان، یارا ب) چون آستان مقیم شود بخت بر درش فراغت از تو میسر نمی شود ما را هر کو چو بخت روی بر این آستان نهاد						۱
« ادامه ی سؤالات در صفحه ی سوم »							

باسمه تعالی

ردیف	سؤالات	نمره
سوالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی رشته ی: ادبیات و علوم انسانی ساعت شروع: ۳۰ : ۱۰ صبح مدت امتحان: ۹۰ دقیقه سال سوم آموزش متوسطه تاریخ امتحان: ۲۲ / ۱۰ / ۱۳۸۸ دانش آموزان و دولطیان آزاد سراسر کشور در دی ماه سال ۱۳۸۸ اداره ی کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی http://aee.medu.ir		
۲۲	در بیت زیر، آرایه ی « تلمیح » را مشخص کنید و دانسته ی مورد نظر را در یک سطر توضیح دهید. « گفت آن یار کزو گشت سر دار بلند جرمش این بود که اسرار هویدا می کرد »	۱
۲۳	در بیت زیر، آرایه ی « تضمین » را بیابید و « مورد تضمین » شده را تعیین کنید. « خیز تا خاطر بدان تُرک سمرقندی دهیم کز نسیمش بوی جوی مولیان آید همی »	۱
۲۴	با توجه به بیت های زیر، آرایه های « تناقض » و « حس آمیزی » را به طور دقیق مشخص کنید. « رزق ما آید به پای میهمان از خوان غیب به زبان چرب، ای جان! بنواز جان ما را » « به سلام خشک، خوش کن دل ناتوان ما را »	۱
۲۵	با توجه به بیت « گر هزار است بلبل این باغ / همه را نغمه و ترانه یکی است »: الف) کدام واژه « ایهام تناسب » را پدید آورده است؟ ب) این واژه، در چه معنایی در این بیت کاربرد دارد؟ در معنای دوم، با کدام واژه، تناسب دارد؟	۱
۲۶	در بیت زیر، « نشرها » را مشخص نمایید؛ سپس « نوع لف و نشر » را تعیین کنید. « ز روی و چشمی دارم اندر مهر او کاین گهر می ریزد، آن زر می زند »	۰/۵
۲۷	« حسن تعلیل » موجود در بیت زیر را شرح دهید. « چو سرو از راستی بَرزد عَلم را ندید اندر جهان تاراج غم را »	۰/۵
	« موفق باشید »	جمع نمره
		۲۰

باسمه تعالی

ساعت شروع : ۱۰:۳۰ صبح	رشته‌ی : ادبیات و علوم انسانی	راهنمای تصحیح امتحان نهایی درس : آرایه های ادبی
تاریخ امتحان : ۲۲ / ۱۰ / ۱۳۸۸	سال سوم آموزش متوسطه	
اداره‌ی کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی http://aee.medu.ir	دانش آموزان و داوطلبان آزادسراسر کشور در دی ماه سال ۱۳۸۸	

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱	الف (۰/۲۵)	۰/۲۵
۲	قائنی (یا منوچهری) (۰/۲۵)	۰/۲۵
۳	مستزاد (۰/۲۵) پنجم (۰/۲۵)	۰/۵
۴	مثنوی است / هر بیت ، قافیه ی مستقل دارد / برای بیان مطالب طولانی و داستان مناسب است / از آغاز شعر فارسی تا حال مورد توجه بوده است / خاص ایرانیان و فارسی زبانان است / درون مایه ی آن حماسی و تاریخی ، عرفانی ، عاشقانه و بزمی و یا اخلاقی و تعلیمی است . (ذکر ۲ مورد کافی است / هر مورد ۰/۲۵ جمعاً ۰/۵)	۰/۵
۵	الف : مشبه : لب (۰/۲۵) مشبه به : لاله ی سیراب (۰/۲۵) ب : بی قراری (۰/۲۵) پ : ماند (۰/۲۵)	۱
۶	به هر نوع توصیفی که در بردارنده ی حد اقل یک تشبیه بلیغ اضافی (مانند چراغ شب) و یک تشبیه بلیغ اسنادی (مانند مهتاب ، فانوس است) باشد نمره ی کامل تعلق می گیرد . (۱ نمره) (اگر فقط یک نوع تشبیه بلیغ ذکر شده باشد ، نیم نمره برای آن درج می شود .)	۱
۷	چون هئیتی به هئیت دیگر تشبیه شده است . (یا وجه شبه از دو یا چند چیز که به هم آمیخته اند ، استنباط می شود . / یا هر پاسخ درست و مرتبط دیگر) (۰/۵)	۰/۵
۸	گل (۰/۲۵) مفهوم : معشوق (۰/۲۵) (یا بلبل در مفهوم عاشق) (۰/۵)	۰/۵
۹	الف : خندیدن گل (یا پدرام شدن باغ) (۰/۲۵) ب : پیشگاه حقیقت (۰/۲۵) تفاوت این دو استعاره در این است که اولی تشخیص دارد ولی در دومی (پیشگاه حقیقت) جان بخشی یا تشخیص دیده نمی شود . (یا مشبه به استعاره ی موجود در بیت « الف » انسان است ولی مشبه به استعاره ی موجود در بیت « ب » انسان نیست) (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۵)	۱
۱۰	دل ، آئینه است (یا دل همچون آئینه پاک است / یا آئینه ی دل) (یا هر پاسخ درست دیگر که در آن دل به آئینه تشبیه شده باشد) یا گناه و آلودگی همچون زنگار است / زنگار گناه و آلودگی (۰/۵)	۰/۵
۱۱	الف : عالم (۰/۲۵) علاقه : کلیه (یا محلیه) (۰/۲۵) ب : خون (۰/۲۵) علاقه : لازمیته (۰/۲۵)	۱
۱۲	« سر » (۰/۲۵) قرینه : مضاف بودن سر (۰/۲۵)	۰/۵
۱۳	الف : گل بی خار کجاست؟ (۰/۲۵) آسایش بی رنج وجود ندارد (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۲۵) ب : جای بودن ندید (۰/۲۵) فرارکرد (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۲۵)	۱
۱۴	دکتر زرین کوب قلم خوبی داشت . (یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۵)	۰/۵
۱۵	« م » (۰/۲۵) درونی (۰/۲۵)	۰/۵
	« ادامه در صفحه ی دوم »	

باسمه تعالی

ساعت شروع : ۱۰:۳۰ صبح	رشته‌ی : ادبیات و علوم انسانی	راهنمای تصحیح امتحان نهایی درس : آرایه های ادبی
تاریخ امتحان : ۲۲ / ۱۰ / ۱۳۸۸		سال سوم آموزش متوسطه
اداره‌ی کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی http://aee.medu.ir		دانش آموزان و داوطلبان آزادسراسر کشور در دی ماه سال ۱۳۸۸

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱۶	الف : موصوف و موسوم (۰/۲۵) متوازن (۰/۲۵) ب : مکارو منگار (۰/۲۵) مطرف (۰/۲۵)	۱
۱۷	ترصیع (۰/۵) چون واژه های دو مصراع در تقابل با هم سجع متوازی دارند . (۰/۵)	۱
۱۸	ناقص حرکتی (۰/۲۵) چون واژه های میهر و مهردراولین مصوت اختلاف دارند.(یا هرپاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۲۵)	۰/۵
۱۹	الف : « باره » و « خاره » (۰/۲۵) ← ناقص اختلافی (۰/۲۵) « خار » و « خاره » (۰/۲۵) ← ناقص افزایشی (۰/۲۵) ب : « روان » و « روان » (۰/۲۵) ← تام (۰/۲۵)	۱/۵
۲۰	در مصراع اول : حلقه (۰/۲۵) در مصراع دوم : گردش (۰/۲۵)	۰/۵
۲۱	الف : اشتقاق (۰/۵) ب : تصدیر (۰/۵)	۱
۲۲	یارکزوگشت سر دار بلند (۰/۵) بیت یادآور ماجرای بردار کردن حسین بن منصور حلاج است که بی آن که سخن وی مفهوم شود او را در بغداد کشته و سوزاندند (یا هرپاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۵)	۱
۲۳	بوی جوی مولیان آید همی (۰/۵) مصراعی از رودکی (۰/۵)	۱
۲۴	میزبان ماست هرکس می شود مهمان ما (یا مصراع دوم بیت اول) : تناقض (۰/۵) زبان چرب (یا سلام خشک) : حس آمیزی (۰/۵)	۱
۲۵	الف : هزار (۰/۵) ب : عدد هزار (یا عدد کثرت) (۰/۲۵) بلبل (یا نغمه و ترانه) (۰/۲۵)	۱
۲۶	گهر می ریزد ، زر می زند (۰/۲۵) مشوئش (یا نامرتب / به هم ریخته) (۰/۲۵)	۰/۵
۲۷	شاعر برای سرسبزی همیشگی درخت سرو ، دلیلی غیر واقعی و ادبی آورده است و آن پیشه کردن راستی است . (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۵)	۰/۵
	«خسته نباشید»	جمع نمره ۲۰